

של האבלות, **אנן יהבינן** ליה לשתות יין כדי להברותו!

להופכה. והוא הדין שלא צריך להפוך את הדרגש, על אף שהוא מיטה.

ולכן אין כל קושיה לגבי דרגש אם בכל השנה לא יושבים עליו, ואילו ביום האבלות כן יושבים עליו.

דתניא: אם היתה מטה המיוחדת לכלים, אין צריך לכפותה.

אלא אם באת להקשות ולהוכיח שדרגש אינו ערסא דגדא, **הא קשיא:**

וזוהי הסיבה שלא צריך להפוך את הדרגש, אע"פ שזה סוג של מיטה, כיון שסוף סוף לא ישנים עליה.

דתניא לגבי הלכות אבילות, שצריך לכפות את המטות של הבית, כלומר להפוך את המטות.

אלא אי קשיא, אם נרצה להוכיח שדרגש אינו ערסא דגדא, יש להוכיח זאת מהא **דתניא** בהמשך הברייתא ההיא, שכל זה זאת דעת חכמים.

במה דברים אמורים, במטות, שחייבים להופכם לצידם השני, כשהם הפוכים לגמרי, אבל את הדרגש, לא היה כופהו, **אלא זוקפו** כשהוא שוכב על צידו, על שני רגליו מצדו האחד, ואין הוא הופכו לגמרי כמו המיטה.

אבל **רשב"ג אומר**: דרגש גם הוא צריך לעשות בו היכר של אבילות.

ומה עושה?

ואי אמרת שערסא דגדא הוא דרגש, שזוהי בעצם מיטה רגילה, קשה, מדוע אין צריך להפוך גם את הדרגש?

מתיר קרביטיו [רצועות של עור], **והוא נופל מאליו.**

ואם נאמר שדרגש, **ערסא דגדא הוא** — **קרביטיו** [רצועות עור] **מי אית ליה?**

והתניא: אבל הכופה את מטתו, לא את מטתו בלבד הוא כופה, **אלא כל מטות שיש לו בבית הוא כופה.** ואם כן, היה צריך להפוך גם את הדרגש, שהרי הוא כמיטה רגילה?

הרי אמרת שדרגש הוא מיטה רגילה, רק שאין יושבים עליה לפי שהיא עשויה למזל? ונמצא, שאין אנו יודעים עדיין מהו דרגש.

הא לא קשיא:

כי אתא רבין כאשר בא רבין מארץ ישראל לבבל, **אמר:**

מחמת קושיא זאת לא נוכיח שדרגש אינו ערסא דגדא, היות שאפשר ליישב, ולומר,

שאילתיה מהו דרגש **להחוא מרבנן**, **ורב תחליפא בר מערבא שמיה**, דהוה שכיח **בשוקא דצלעי** [שוק של רצענים].

ב-11 לא צריך להפוך את הדרגש אע"פ שהוא סוג של מיטה, מידי דהוה **אמטה המיוחדת לכלים**, שהיא מיטה רגילה מבחינת צורתה, אלא שלא ישנים עליה, ולכן אין צורך

ואמר לי: מאי דרגש? — ערסא דצלי!

מיטה של עור שמשטח המיטה עשוי לא מחבלים, אלא מרצועות של עור.

רואים כלל את המסגרת של המיטה, ואם כן, למה לי שיפת עור הדג?

ובדבר זה נחלקו רבנן ורשב"ג בברייתא לעיל, שלרבנן כיון ששפת המיטה היא מעור אין הופכים את המיטה, ורשב"ג אומר שלמרות שאין הופכים את הדרגש, מתיר את רצועות העור שיוצרים את משטח המיטה, כדי שלא יהיה אפשר להשתמש בה.

אלא חוזר בו רבי ירמיה מדבריו לעיל, ואומר:

איתמר איזהו מטה ואיזהו דרגש? מה ההבדל ביניהם?

הא והא, בין מיטה בין דרגש, קשירתם היא מנופן, על ידי הנקבים שיש במסגרת, ולא על גבה.

אמר רבי ירמיה: ההבדל הוא בצורת הקשירה והחיבור בין המשטח למסגרת של המטה.

אלא ההבדל הוא שמטה, אעולי ואפוקי בביוזני, מכניסים את החבלים בנקבים עצמם.

מטה, מפרגין [קושרים] אותה על גבה שמלפפים את החבלים היוצרים את משטח המטה על המסגרת, כך שבסופו של דבר לא רואים את המסגרת.

ואילו בדרגש, אעולי ואפוקי באבקתא, מכניסים בנקבים לולאות, וכלולאות מכניסים את רצועות העור.

ואילו דרגש, מפרגין אותו מנופן. יש נקבים במסגרת, ושם מכניסים את רצועות העור, כך שהמסגרת של הדרגש נשאת גלויה לעין.

וחוזרת הגמרא להוסיף לגבי הפיכת המטות בבית האבל:

מיתבי על רבי ירמיה מהא דתניא:

אמר רבי יעקב בר אחא אמר רבי: מטה שאי אפשר להפוך אותה כיון שנקליטיה כלומר רגלי המיטה לא מגיעים רק עד משטח המיטה אלא ממשיכים ויוצאין למעלה, ואין יכולים בגלל זה להופכה, זוקפה על צידה, ודין, שהרי לא יכול להופכה.

כלי עין, מאימתי מקבלים טומאה? שהרי אין כלי מקבל טומאה אלא רק אחרי גמר עשייתו, ואם כן, מהו גמר עשייתם של המטה והעריסה?

אמר רבי יעקב בר אידי אמר רבי יהושע בן לוי, לגבי המחלוקת לעיל לגבי דרגש בבית האבל, שרבנן אמרו זוקפו ורשב"ג אמר מתיר קרביטו:

משישופם בעור הדג שיגמרו את השיוף האחרון שהיו עושים על ידי עור של דג.

הלכה כרשב"ג!

מתניתין:

ואם נאמר שמטה מסתרגת על גבה, תיקשי שהרי על ידי צורת קשירה כזאת הרי לא

כמו המשניות הקודמות, גם משנתנו עוסקת

בביאור מה נכלל בדבריו של אדם כשאוסר על עצמו דבר.

וכאן מבואר במה נאסר אדם שאסר על עצמו את העיר, מה כלול בעיר, ומה לא.

הנודר הנאה מן העיר.

העיר מתחלקת לשלושה איזורים:

העיר עצמה.

עיבורה של עיר, שהם שבעים אמה ושיריים שנותנים לעיר מסביב, שרק משם ואילך מתחילים למדוד תחום שבת.

תחומה של עיר, שהם אלפים אמה ריקים מחוץ לעיר, שאסור לבנות בהן.

ואדם זה, שאסר עצמו בהנאה מהעיר, לא נאסר אלא מאזור העיר עצמה, כי זה הוא עיקר שם העיר, ולכן זה מה שנכלל בדבריו.

אבל מותר הוא להיכנס לתחומה של עיר, באלפיים האמות שמסביב לעיר, כיון שלא נאסר תחומה של העיר בכלל העיר.

ואסור להכנס לעיבורה, כי עיבור העיר הוא בכלל העיר, וגם הוא נאסר בכלל דבריו,

אבל למרות שאמרנו שהנודר מן העיר אין תחום העיר בכלל העיר להיאסר עמה, לגבי בית אין הדין כן.

אלא **הנודר מן הבית, אסור מן ה"אגף" ולפניו.** שגם מקום הגפת הדלת היא בכלל הבית, וגם מקום זה נאסר.

גמרא:

למדנו במשנה שהנודר מהעיר, אסור גם גם

בעיבור העיר.

ומוכח, שגם עיבור העיר נקרא "עיר".

ושואלת הגמרא: **מנלן דעיבורא דמתא** עיבור העיר, **במתא דמי** כמו העיר הוא?

אמר רבי יוחנן: דאמר קרא לגבי המצור שהטיל יהושע על העיר יריחו לפני שכבש אותה: **"ויחי בהיות יהושע ביריחו".** וגומר.

ולכאורה קשה, **מאי** כונת הפסוק שיהושע היה ביריחו?

אילימא שהכוונה בעיר יריחו **ממש, והכתיב** "ויריחו סוגרת ומסוגרת", ולא יכול להיות שהיה יהושע בעיר עצמה.

אלא, שמע מינה, שלא היה ביריחו עצמה אלא **בעיבורה.** ובכל זאת אמר הכתוב שהיה יהושע ביריחו. ומוכח, שעיבורה של עיר הוא כעיר.

אך מקשה הגמרא: **אימא,** אולי נאמר שיהושע היה בתחומה של העיר ולא בעיבורה, ונגם זה חשב שהיה בעיר, ונלמד מזה שאפילו בתחומה של עיר הרי הוא כעיר?

ומתרצת הגמרא: זה אי אפשר לומר.

דהא כתיב בתורה לגבי מדידת תחומה של עיר, אלפיים אמה מסביב לעיר:

"ומדותם — מחוץ לעיר".

הרי שקראה התורה לתחום העיר "מחוץ לעיר", לפי שאין תחום העיר נכלל בתוך העיר.

ולכן, אם נדר הנאה מהעיר, לא נאסר תחום העיר.

הא כיצד?

עומד בצד המשקוף, ויפגיר.

שנינו במשה: הנודר מן הבית, אינו אסור אלא מן האגף ולפנים:

כי כאשר עומד הכהן לצד המשקוף מבחוץ אין הוא רחוק מהבית, ומצד שני הוא אינו בתוך הבית.

והיינו, כל הבית, עד למקום הגפת הדלת נאסר.

ומוכח מדברי הברייתא, שתחת המשקוף עצמו אסור לכהן לעמוד היות ומקום זה נחשב בתוך הבית, ואפילו מפתח הדלת ולחוץ, כל שהוא תחת המשקוף הרי זה חלק מהבית.

ואמרת הגמרא: רק ממקום הגפת הדלת ופנימה נאסר, אבל מן האגף ולחוץ, לא.

מתיב רב מרי מהא דתניא:

ואם כן, האיך אמרנו שהנודר מהבית מותר לעמוד על מפתן הבית מהאגף ולחוץ, והרי כל המפתן שתחת המשקוף הוא חלק מהבית!

אמרה תורה לגבי צרעת בתיים, שהכהן צריך לבוא ולומר "הבית טמא".

ולקמן הגמרא תיישב זאת.

ודנה הברייתא היכן צריך הכהן להיות בשעה שהוא מטמא את הבית:

כתיב "ויצא הכהן מן הבית".

ובינתיים, ממשיכה הגמרא להביא את דברי הברייתא, בהמשך:

יכול ילך הכהן לביתו שלו עצמו, ומשם יפגיר את הבית הטמא?

ומניין שאף על פי שאין לו לכהן להתרחק מהבית הטמא בשעה שמטמאו, בכל זאת, אם הלך לביתו, והפגיר בהיותו בביתו את הבית המנוגע, שמועיל הסגרו של הכהן?

תלמוד לומר "אל פתח הבית".

הרי שצריך הכהן להשאר ליד הבית הטמא, ושם לטמאתו.

או שעשה לא כדין, ועמד תחת השקוף על עובי המפתן שתחת המשקוף, והפגיר, שהפגירו מופגיר?

וכיון שאמר הכתוב "אל פתח הבית", יכול יעמוד הכהן תחת המשקוף של הבית הטמא, ויפגיר בעומדו שם את הבית?

תלמוד לומר "והפגיר את הבית", מכל מקום שבדיעבד מועיל גם באופנים האלו.

תלמוד לומר "מן הבית" — עד שיצא מן הבית כולו!

עד כאן את דברי הברייתא .

ולכאורה יש להקשות, שמצד אחד לומדים מהכתוב הזה שלא יתרחק הכהן מהבית הטמא, ומצד שני לומדים מאותו הפסוק שלא יהיה בבית ההוא —

ועתה באה הגמרא לתרץ את הקושיה מהברייתא, שמוכח ממנה כי תחת המשקוף

פלוני עלי", אין הוא נאסר אלא במה שאסר על עצמו.

אבל אינו נאסר בהנאה מחילופיהן של הפירות [כגון שמכר תאנים, וקיבל בדמיהם ענבים], או בגידוליהן של תאנים, (1) שאין כוונתו בנדרו אלא לאסור ההנאה מהתאנים עצמם.

ב. אבל אם אמר: **קונם פירות "האלו" עלי**, א-נ שפירט וסייג את איסורו לפירות אלו העומדים לפניו בלבד, ולא אסר על עצמו את כל אותו המין —

או שאמר **"קונם הן** — הפירות העומדים לפניו — **על פי** —

או שאמר: **קונם הן לפי** —

בכל אלו הרי הוא **אסור בחילופיהן** של הפירות האסורים.

אבל לא בחילופי חילופיהן.

ואסור **בגידוליהן**, מה שגדל מהן כשזרען בקרקע וגדלו.

אבל בגידולי גידוליהן, הרי הוא מותר. (2)

וטעמו של דבר, כי כאשר אסר באופן זה,

כולו, גם בחלק החיצוני, נחשב כמו הבית עצמו, ולמה אמרנו שאדם הנודר מהבית, מותר הוא במפתן תחת המשקוף מחוץ למקום הגפת הדלתות?

ומתרצת הגמרא: **שאני גבי דין צרעת בבית, דכתיב שם "מן הבית"**, שיש לנו גילוי מיוחד של הכתוב כי **עד שיצא מן הבית כולו**, כולל תחת כל המשקוף, רק אז יוכל הכהן לטמאות את הבית.

אבל ודאי שבעלמא, וכגון לגבי האוסר את עצמו מהבית, אין המפתן שתחת המשקוף ולחוץ נחשב כתוך הבית.

המשנה שלפנינו הובאה לעיל בגמרא דף מז א. ונסתפק שם רמי בר חמא בפירושה. וכאן תתבאר המשנה לפי הצד הראשון בספיקו של רמי בר חמא, ועל פי פירוש הר"ן.

מתניתין:

א. מי שאסר על עצמו "פירות" בסתם, וכגון שאמר "קונם פירות עלי", או "קונם תאנים עלי", ולא סייג את איסורו לאמר: "קונם פירות או תאנים אלו עלי", או "קונם תאנים של פלוני עלי", או "קונם תאנים של מקום

1. ואין על הגידולין את אותו שם הפרי שאסר עליו [כגון שאסר על עצמו חיטין, והגידולים הם עתה עדיין בגדר "עשב", קודם שנעשו חיטים, שיטה מקובצת], שאי אתה יכול לבוא לאוסרם אלא מחמת שהם גידולי אותו פרי שאסר עליו. אבל אם יש את שם אותו הפרי אף על הגדולין, ודאי שהוא אסור אף בהם, שהרי אסר על עצמו אותו המין כולו.

2. כן כתב הר"ן. ורבי עקיבא איגר בהגהותיו על שולחן ערוך יורה דעה סימן רטז תמה על ראייתו.

1. ואין על הגידולין את אותו שם הפרי שאסר עליו [כגון שאסר על עצמו חיטין, והגידולים הם עתה עדיין בגדר "עשב", קודם שנעשו חיטים, שיטה מקובצת], שאי אתה יכול לבוא לאוסרם אלא מחמת שהם גידולי אותו פרי שאסר עליו. אבל אם יש את שם אותו הפרי אף על הגדולין, ודאי שהוא אסור אף בהם, שהרי אסר על עצמו אותו המין כולו.

והט"ז סימן רטז סק"ד כתב על דברי הר"ן שהם שלא בדקדוק כיון שהגידולין ממילא